

TRẦN-ĐẮC-NGHĨA
TỔNG- LÝ
Giá bán, nhứt trình
BỘN QUỐC-NGŨ:
Trọn năm.....5\$00
Sáu tháng.....3 00
BỘN LANGSA:
Trọn năm.....300
Sáu tháng.....2 00
BẢN CHUNG HAI BỘN
Trọn năm.....7\$00
Sáu tháng.....4 00

AN-HÀ-BÁO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DU COURRIER DE L'OUËST

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TẠI ĐƯỜNG Boulevard Delanoue - Cantho

TRƯƠNG-QUANG-TIÊN
CHỦ BƯT
Về việc mua bán hay là
mua nhứt-trình xin đề thơ
cho M. TRẦN-ĐẮC-NGHĨA
Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gởi số tiền
luôn, bòn-quần lấy làm
thăm cảm.
Những bài gởi đến không
đang lên báo được thời
không lệ trả lại, xin các
ngài lưu ý.

SỰ QUAN-HỆ CỦA NGÔI VIỆT

(Tiếp theo)

Sự khen-chê có ba điều cốt yếu:

1° Đáng khen mà ta khen, ấy là cố
muốn cho gánh hát thỏa lòng, nhưn đó
mà sinh sắc thêm lên và quốc-dân cũng
nhưn đó mà làm cái trường học giải
tri, để soi gương thời sự, sửa thói lỗi-
lầm.

2° Vừa xem được song còn có chỗ s-
sợ thời ta nên khen, mà cũng không
nên bỏ qua các lỗi sơ-sốt ấy; phải vạch-
vẽ cho kỳ-càng, trích-chỉ cho xác-dàng,
cắt là khiến cho gánh hát chán-chỉnh
lại, hầu ngày được về-vang thêm, vì
biết lỗi phê-bình như thế là có chính
lòng người, song ousai sự chính lòng
thời bao giờ cho nghệ diễn-kịch được
chấn-hưng, chỗ khuyết điểm được bổ-
bồ.

3° Gánh đáng chê ta nên chê, chê một
cách quá nghiêm-khắc, ngời viết phải
có tinh-thần, chỉ cho lợi hại cho quốc-
dân, khiến được lòng người nghe đến
mà bắt chước-ngăn, không ý gì muốn
hước chơn đến xem nữa. Đó là lối trừ
tỷ cho nhau, giết được mỗi hai nào là
nên viết ngay đi, đừng để quá triêm-
nhiệm vào óc mà lưu bịnh tới phong
hại tu.

Trước kia tôi nói rằng: cái thể-lực
của ngôi viết nhà soạn kịch có phần
manh-mẽ hơn cái thể-lực của ngôi viết
nhà soạn báo gấp mấy lần, điều ấy tưởng
không lạ. Vì rằng: viết báo là chỉ để cho
thiền-ha đọc, mà viết kịch là phải tập
cho các vai trò mình đọc; các vai trò phải
làm thế nào cho xuất sắc người trong
tấu-kịch mới được; nét mặt lo ra thế nào,
tiếng hát ắt là thế nào, cho say được
lòng khán-tràng, khỏe được mắt khán-
tràng, là tấu-kịch có ảnh-hưởng đến
lòng người nhiều lắm. Mà lẽ cố nhiên,
tấu-kịch hay thì ảnh-hưởng hay, tấu-
kịch dở thì ảnh-hưởng dở, rồi cái hay
hay cái dở ấy tác là có lợi hay có hại
cho quốc-dân, bởi cơ nên nhà soạn
kịch cần phải về-vật ngôi viết lắm.

Nói rằng kịch-bát lẫn nhau là một thói
xấu, điều ấy há tưởng là tác lý chơn?
— Không! kịch-bát có hai thể: một là
vì từ hiềm mà kịch-bát, hai là vì công-
lý mà kịch-bát. Vì công lý là vì xã-hội,
hoặc kịch-bát cần văn, hay lý tưởng, hay
sự hành-lòng của người, thời bao giờ
cùng chơn-lời mà không đến nỗi đề-tiện.
Nếu cứ chê-lập cho nhau hoài, thời thời
quay nào mới biết chỗ phải mà theo,
chỗ quấy mà bỏ? Hổng như hai chữ
máu và máu để đó trước, nếu không
người kịch-bát chỉ về cho sát lý thời

có sai lạt cho sắp em về sau mà tưởng
cũng không phải là không sai lạt cho
các thính-giả đọc-giã của tờ An-hà một
phần đồng vậy.

Lại như những câu: **bồn quán** ngời
xe kéo, con bò đi **du lịch** trên đường
sắt, chính các hào công-kích đã làm,
mà mới đây trong Hữu-Thanh tạp-chí
cũng có in ra. Ôi! không những sự
hành-vi mà đến lời-lẽ dưới ngôi viết
cũng phải cho chỉnh lắm mới được.
Không thể thời đối với xã-hội tội ấy
chẳng vừa, tội làm cho tiếng nước nhà
hóa phải sai-lầm vô nghĩa-lý.

Nói tóm lại thời bất cứ việc gì, đã có
ngôi viết sang vào, tác phải nên phòng
bị mà chẳng nên khinh-rẻ, vì chung
đứng trên quả đất, đã không làm ích
cho xã-hội thì vẫn là người có tội với
xã-hội rồi, huống nữa là còn quá thối-
quang ngôi viết sai đường, đặc người
vào nơi mở-âm. Tôi nói rằng: quá thối-
quang là vẫn biết mọi người không ai nỡ muốn
lưu lại cho xã-hội, chính vì sơ-sốt hoặc
bơ-thơ mà làm-lỡ đó thôi.

Sự quan-hệ của ngôi viết kể có thiên
hình vạn trạng không thể sao nói hết
song đây chỉ thiên sơ về các lỗi có hại
chung cho xã-hội, chỉ như sự quan-hệ
cho cá nhân, thời tưởng bất lạt phải
bàn, mà chán tại người đọc.

T. Q. Tiên

VĂN UYÊN

Thơ của M. Thái-quang-Huy từng chính
Đại-Pháp gởi về cho chúa ông Thái-hiến-
Vũ-tri-sĩ Tri-phủ Batri.

Liếc xem hoàn-bái lực phong trào,
Cái nư tan bồng muốn trả mau.
Giờ ký loan doanh đường tế Á,
Bơi câu thảng vóng lối tây Âu.
Công-danh hai chữ vai mang nặng,
Trung-hiến một vừng dạ chất sâu.
Sơn-phấn ơn trên đã vẽ thắm,
Trước mừng có chủ châu này sau.

Thái-quang-Huy hải thơ

Bộ nguyên vận

Dương khi lửa cháy nước sôi trào,
Phải tình làm sao dục chí mau.
Trắng vì năm gai đầu có sợ,
Anh hùng nếm mật chẳng lo âu.
Xo cơm phảo tứ vì ân bang,
Bên sách công tro bởi nghĩa sâu.
Một phút mây tan trời ló mặt,
Chú mừng cho châu tiếng vỗ sau.

Tri-sĩ Tri-phủ Batri

Thái-hiến-Vũ

Quan Đô-Thống Joffre dền Saigon

Theo như tin cho hay thì 9 giờ sớm-
mai ngày 9 Decembre quan Đô-thống Jof-
fre đến Saigon. Hai bên đường Catinat
linh sẵn-dã và linh tập đã dâng hầu.
Thiên hạ đám đường, nhứt là tại bến tàu
Rigault de Genouilly người ta như kiến.
Đúng 9 giờ thiếu 10 thì chiếc Montcalm
chờ quan Đô-Thống, phu-nhân và lnh
ái của ngài đến. Bàn 17 tiếng súng đồng
chào ngài, thời trại thần cơ sắp ở trước
thành thủy binh cùng trả lời lại 17 tiếng.
Nước tàu của quan Toàn-quyền
dâng rước ngài thì chỉ có quan Toàn-
quyền Long, quan Thống-đốc Nam-kỳ,
quan Đốc-ly Saigon, quan sáu Puy-
roux, quan sáu Hirtzmann và quan thủy
sư mà thôi.

Chưa giờ 10 phút, tàu ghé lại bến Ri-
gault de Genouilly. Quan-Đô-thống Jof-
fre gặp với quan Toàn-quyền bước lên,
tiếng trung-ho vang óc. Nhạc chào trời
rước ngài. Có hai cái máy bay bay trên
không, thả bông xuống. Quan Đô-thống
và quan Toàn-quyền ngồi một cái ô-tô.
Đúng 10 giờ rưỡi, phu-nhân và Mlle Jof-
fre mới bước lên, các quan dâng hầu,
bút-kế bông đem dâng vô số. Tại phủ
Toàn-quyền thời các vị nghị-viên
quân hạt, nghị-viên thành phố, quý vị
phòng Thương-mại, phòng Canh-nông,
nghị-viên thành-phố (chờ), hội báo
chương, v.v., đứng một bên. Bên kia thời
quan phó Đê-đô, quan Thủy-sư, quan
lãnh-sự của đồng-minh, các quan toà,
trạng-sư, nô-te, các quan vô, các có giáo
v.v. Mười giờ thiếu mười thời quan Đô-
Thống mới đến với quan Toàn-quyền,
quan Ti đổng-đốc và các viên tưng sự.

Quan Đô-Thống Joffre mặc: sắc phục
trắng, đeo nơi ngực một cái trướng-di
hội-bài (Medaille militaire) một cái ng-
dâng khuê-bài (Chevalier de la Legion
d'honneur) và một cái chiến công khuê
bài Croix de guerre).

Quan Toàn-quyền dướ lời chúc mừng
quan Đô-Thống và phu-nhân. Nhất lại
lúc An-chiến kịch-liệt, xứ Đông-pháp
đối với Đại-pháp rất là ân hậu, nào An-
nam, nào Cao-man, nào Leo, đều một
lòng một dạ, quyết ra tay trợ chiến, hầu
tổ tặc thành... Quan Đô-Thống lấy làm
động lòng, có mấy lời đáp từ lại.

Chiều đúng 5 giờ 20 quan Đô-Thống
đến viếng dinh Đốc-ly Saigon. Quan
Đốc-ly thay mặt cho các nghị-viên thành
phố và các viên quan mà chúc tụng
ngài. Quan Đô-Thống đáp lời, tiếng vô
tay như sấm. Năm giờ 20 ngài viếng
quan Thống-Đốc Nam-kỳ. Lối 6 giờ ngài
trở lại dinh Đốc-ly dự lễ của các chiến
sĩ cựu mừng ngài. Quan hai Levillain
thể lời cho các chiến-sĩ cựu tại Nam-kỳ
đọc bài cầu chúc. Tám giờ có cô đến và
pháo bông. Một giờ rưỡi trưa gần mở
đại cho các viên quan có tên sau này:

Légion d'honneur
Officier

M. Phạm-vân-Tươi, Đốc-phủ sứ

Nhàn đàm

Mua sách

Một anh học-sinh vào nhà bán
sách lựa một cuốn sách cầm lên tay
rồi hỏi người bán sách rằng:
— Sách này hay dở thế nào?
— Tôi không rõ.
— Té ra anh không có đọc sao?
— Không có đọc.
— Sao anh bán sách lại không đọc?
— Thấy nói mới lạ! Nếu tôi lập tiệm
bán thuốc bả rồi thấy công hiệu tôi
nằm trước các thứ thuốc sao?

Trò Bè thấy bác Xê dấu bạc trắng
như bông mà râu còn đen, bèn hỏi bác
Xê rằng:
— Tộc ông đã học sao râu còn xanh?
— Ừ, râu ông nhô hơn tóc ông 20 tuổi,
nên râu còn bạc sau....

Longxuyen — Vô-Hà-Nhiên

Chevalier

M. Huỳnh-vân-Tung, phủ nhứt hạng;
M. Trần-trình-Trạch, nghị-viên quân
hạt; M. Trần-quang-Thuật, Đốc-phủ sứ
hội hươ; M. Đỗ-quang-Trữ, Đốc-phủ
sứ Cantho.

Mérite agricole

Officier

M. Nguyễn-tương-Du, viên giup việc
sở canh-nông.

Chevalier

M. Trần-nguyên-Lương, Phủ nhứt hạng;
M. Liêu-sanh-Hậu, Nghị-viên chủ;
M. Ta-quang-Vinh, chủ trồng mía; M. Nguyễn-
vân-Sư, Nghị-viên chủ Soctrang; M. Nguyễn-
thành-Liêm, Nghị-viên chủ Bạch-miêu; M.
Cao-vân-Ven, Nghị-viên chủ; M. Trương-
vân-Bến, nghị-viên quân hạt

Palmes academiques

(Rosette)

M. Võ-vân-Hoà, giáo thọ nhứt hạng
(Palme)

M. Lê-quang-Minh, giáo thọ ngoại-hạng
hội-nữ; M. Lương-vân-Mỹ, Hội-trưởng
hội giáo huấn; M. Nguyễn-tấu-Lợi, Phủ
nhứt hạng; M. Trương-van-Nga, Phủ
nhứt hạng; M. Trần-vân-Mi, huyện nhĩ
hạng; M. Trương-ngọc-Sáng, huyện
nhĩ hạng.

Medaille de la Mutualité

Argent

M. Nguyễn-van-Giá, Hội-trưởng hội
các viên tưng sự các nhà thương mại
và thực-nghiệp Saigon; M. Lê-bá-Gang,
nghị-viên quân hạt.

Bronze

M. Võ-vân-Thơm, Hội-trưởng hội giáo
huấn Cantho; M. Võ-hiến-Đô, Nghị-viên chủ
Cantho; M. Cao-thiên-Toàn, viên sang
sở hội giáo-huấn Rachgia.
Đồn quan kính mừng chư quý vị đã
được nhận gởi đưc thương quan.

Lời đáp từ

Ngô cùng ông Lê-văn-Mười (Rachgia)

Duyệt báo An-hà số 241 ngày 8 Decembre
thấy bài của ông cho tờ là người nghĩa
khí, từ bỏ đám khúg, nhưng tờ đứng
trưng phutren hoàn v ở đây thấy phải
phải làm cho hiệp-câu: Kiến nghĩa bất vi
vô đồng giá đó ông!! Lại ông hỏi sao
không tỏ ngay vụ đó cho quan chủ quận
Trần xét lẽ. Vì bản việc nhà, nên quên
đang tiếp bài ấy, vậy tờ cáo lỗi cùng ông
và chư đọc giả cho tờ tiếp theo sau đây
cho rõ luật công bằng: Vụ đó Thị-Liêng
ừ có đầu cáo đến tòa, quan Biện Lý
giao trát cho trưởng tòa Bút đi đòi tiền
cáo, bị cáo và mấy người chứng đến
hầu ngày 18 Novembre. Tòa tra xét phân
minh phạt cai Lộc 30 quan (còn bên tòa
bỏ quan Chó tỉnh phạt y 2 ngày tù, đối
về Cantho) bẻp Lương 20 quan. Thị Trám
15 quan, và phạt 3 người đó phải chịu
liên tụng lệ cho Thị-Liêng 15\$00. Cách
cấm sáu bữa sau có trát tòa gởi xuống
làng Thiên-mỹ (Trần) bởi tước hạn của
cai Lộc, bẻp Lương và Thị-Trám, bẻp
quan đã trả lời rồi, song le tờ chẳng
hiều vụ này ra sao nữa, đề đăng tin rồi sẽ.
Vị có lời ông hỏi nên tờ lại đặt hồ
âm cho ông cũng chờ đợc gia tương lạt.

Nguyễn-phước-Sanh — Trần

Kính hồi ông

Mộng-Liêng

Xem qui báo an-Hà số 240 ngày 1
Decembre 1921 thấy có bài "Thơ-tin-
vàng lai" của ông gởi cho Monsieur Lê-
Tiên ở Phuloc.

Tờ duyệt suốt bài thơ ấy rồi, bỗng ng-
nhiên nổi cười nên sặt, khó nói làm
thình, nên tờ xin hỏi ông bức thơ ấy có bỏ
ích chi cho nhơn quần xã hội hay không,
mà ông gởi đăng sở sở trên tờ báo cho
rộn mắt khán quan, cho nhàn tai đội
giá? Chính xét một bài thơ-tin-vàng-lai
của ông đó, thì là ông dùng lời tao-nhác
y từ yem hòa, mà ông khuyến nhủ một
người bạn không khờ yêu dẫu của ông
đứng tự từ do mà thôi, cho nào có
ích chi cho công-chung cho chư liệc qui
dầu.

Ông Mộng-Liêng ơi, thiết nghĩ như
giá trị tờ báo quốc-âm, là không phải
nhỏ, tờ báo là là làm đều tại mắt ch-
khán quan, cho chư đợc giá, đợc công luận
dầu hữu ích cho nhơn quần xã hội, rồi
chức rồi cũng để cho chư van nhân chí
về một công thương kỳ nghệ, đều hươ, n-
lời, gương tốt đáng nêu, thối nên chưa
cho đăng báo tấn, ban thanh niên, tr-
vào mà chỉ atlung thiện, cái tà qui ch-
mới là phải lẽ, cho tờ báo nào mà có đ-
trung những chuyện vô lời, mà c-
giải trí không kh- của kẻ vô-phương

hư từ như vậy bao giờ, theo trí tuệ của tôi thiết tưởng bài thơ tin vãng lai của ông đây mà trông lên sẽ có nơi tờ báo An-hà, sẽ có thể gia trị tờ báo đi chăng? Ông Mộng-Liên ơi, hay là ông muốn trưng cái danh giá người bạn yêu dấu cao đóm từ của ông ra cho chứ? thiết tưởng người người nào vì nước vong xu, kiến nguy tri mạng thì ông hay trông danh giá lên cho công chôn lương, chờ như những kẻ chi ngu không khờ, tàn tàn lương tâm làm cho rớt cuộc, vô phương khả đảo rồi nâng năng từ từ, mà ông trông lên bao chương gì sơ như vậy thật vô lối quá, lẽ như vậy thì ông gởi một cái thơ riêng trả khuyến nhủ nhau thì còn hay hơn là ông đăng một bài thơ tin vãng lai như vậy.

Hay từ đây còn tại sự học sống nên cho rằng bài thơ tin vãng lai của ông đây vô lối, vô dụng là sai thì xin ông hãy để chính mà trả lời coi cái bài ấy có chỗ nào bổ ích cho nhơn quần xã hội chăng?

Ngọc-Diệp

Cairăng thời đàm Tùng Bá nói chuyện

Bà—À! Hôm qua quý hữu có bữa đề bữa nay hỏi thăm tôi việc chi đó, vậy quý hữu hãy hỏi đi, tôi sẵn lòng bày tất.

Tùng—Nhớ có giao nhắc đến, may cháu tôi đã quên rồi. Thuở giờ có giao có xem tướng bát Ngọc-huỳnh-Lân xuất thế lần nào chưa?

Bà—Tôi chẳng hề coi bát, nên ít xem tướng nhưng tôi có đọc một vài thứ, như tướng Kim-thạch kỳ duyên, tướng San-hậu, tướng Nhạc-phi (Phong-ha-dinh) v.v. chứ tôi chưa hề nghe và cũng chưa hề xem tướng ấy lần nào hết. Mà quý hữu có xem tướng Ngọc-huỳnh-Lân hay không mà hỏi tôi vậy?

Tùng—Giao nói là thu thời, phải tôi biết, thì tôi có hỏi mà làm chi. Nhưng tôi nghe nói hôm tôi thư sau 2-12-21, tại rạp Casino Cantho có diễn tướng ấy có năm Nho ở trên Saigon xuống hát thú vai Ngọc-huỳnh-Lân, thiên hạ đi xem vô trăm trăn không ngớt tiếng. Tôi có hỏi, họ nói tích như vậy Ngọc-huỳnh-Lân nguyên là con sư từ cái từ lâu năm thành hình Trư-giết, một con rương sau mà cứu Thái tử Châu-trạo, ấy là sự (trai cao anh mới đây) sau lại gặp tiên dạng tôi lập trở nên một người kỳ mao thiên quyền, dung nhan đẹp đẽ, rồi gả được với Châu-thai tử, v.v.

Tôi cũng có hỏi tích ấy trong truyện nào trích ra, thì họ nói không biết, Tôi lại theo có giao biết rõ chuyện này hơn tôi, vậy vui miệng nói tôi nghe với.

Bà—Đã là bạn biết với nhau, mà quý hữu chưa rõ bụng tôi sao nên mới đoán lời ấy. Từ ngày tôi biết quý hữu đến đây, ít có chuyện chi tôi biết mà giấu quý hữu hay chăng? Nhưng do theo lời quý hữu mới thuật lại đây thì tôi chắc nó là tướng đó chứ chẳng phải là tướng giả, song tôi chưa biết tác gia bốn ấy là ai, mà bạn, nhưng cư hình tình mà luận, thì người ấy còn đi đoạn nhiều lắm.

Tùng—Sao có giao biết người tác giả bốn tướng ấy còn đi đoạn nhiều? Bà—Có khó chi đâu mà không biết, ai quý hữu, nếu nghĩ cho kỹ một chút thì thấy ngay. Tôi chẳng cần báo cái khoản Ngọc-huỳnh-Lân gặp tiên mà làm chi, (hỏi nó là đi đoạn rồi tôi xin hỏi quý hữu, từ nhà nước Đại-pháp sang cái xứ Việt

Nam ta đến bây giờ, tính đã ngoài sáu chục năm, bất luận nam phụ lão ấu, từ bậc quan viên đến hàng dân giả, có ai thấy con thu nào tu mà đáng thành người hay chưa vậy? Có người nào tu mà thành phật, thành tiên hay chưa bử?

Tùng—Tôi mấy con thú, hoặc mấy người tu chưa may gặp tiên, phật độ như Ngọc-huỳnh-Lân vậy, nên chưa thành chánh quả chớ, nếu gặp thì thú dạng thành người, còn người thành tiên phật chẳng sai. Phải vậy chăng có giao?

Bà—Nói vậy thì quý hữu cũng đi đoạn như tác giả cuốn tướng Ngọc-huỳnh-Lân vậy mà.

Tùng—Không, tôi không hề tin đi đoạn mà tôi lại càng ghét thú người bày đi đoạn mà mê hoặc lòng dân làm cho chậm trễ bước đang tiến bộ của dân Việt-Nam ta lắm lắm, nhưng tôi đáp những lời ấy có ý cốt để giao chơi và cho vui lòng người tác giả bốn tướng ấy chẳng hay đã qua đời hay còn hiện lại. Chờ từ bao giờ đến bây giờ, có ai thấy thú thành người, người thành phật, đấng, có giao nói có lý, nhưng có một điều này nữa, tôi hỏi còn bản tính bản nghi, vậy có giao khá giải bày cho tôi rõ.

Bà—Quý hữu có đến chi bản tin bản nghi thì cứ việc hỏi đi tôi sẽ giải cho.

Tùng—Giao có xem truyện Tài-sanh-duyên và Tam-hạp-hư-kim-bang? Bà—Tôi ít ra xem, mà quý hữu hỏi chi vậy?

Tùng—Tôi xem hai truyện ấy, tôi từ xưa có hỏi, một là thấy trong bộ truyện Tài-sanh-duyên có tên nữ tử Mạnh-lệ-quân gặp lấy chàng nguy trai tị nạn hai là trong truyện Tam-hạp-hư-kim có tên Liễu-Như là một vị đường đường nam tử, mà ngộ lấy hỏi cùng, lại giả gái lánh thân, sao bị bán vào nhà số, v.v. v.v. chẳng hiểu hai người ấy dùng pháp thuật chi mà ma con mắt hết thấy mọi người đang thời ấy vậy? Tạo vật sanh con người trên thế gian này chia ra nữ, nam phân biệt, đầu cho ai có thay hình đổi dạng cách nào đi nữa, thì con mắt người cũng phải biết ngay, nhưng cứ sao hỏi đời đó người ta lại làm lật nhur thế, có giao nghiêm coi có đáng gọi là đi đoạn chăng?

Bà—chuyện ấy chẳng phải đi đoạn đâu quý hữu, vì trai giả gái, gái giả trai xưa nay là thường sự, hoặc giả trai nói, hoặc giả dòng cừu, hoặc cải tính thay dạng, v.v. nhưng kẻ vong người bày do thời. Nếu vọng thì phải làm cơ mưu, còn bày thì không ai biết, họ là sự thật mà.

Tùng—Bây giờ tôi phiên có giao đi đoạn rồi đó! Có giao nói chuyện trai giả gái, hoặc gái giả trai bằng phải là đi đoạn, tại có giao lấy chi làm bằng cứ?

Bà—Nếu không bằng cứ hiển nhiên, thì tôi sao dám đoán quyết với quý hữu như thế. Tôi nhớ mấy mấy hồi năm 1911...., trong các báo quốc An và Langsa tại Saigon có đăng một vụ đồn bà tau giả đơn ông q a giang chiếc tàu mà qua Saigon nhưng rồi vô ý nên bị bắt, v.v. Cảnh sát phu cũng có bắt người chụp hình nung để làm kỷ niệm, có lẽ kỷ đầu vào năm 1922, Chánh phủ sẽ gởi hình nung qua Marseille mà đến nửa, và một vụ đồn ông giả đơn bà ở tại бат Gladim thì phật, khéo giả cho đến đến con cháu trong nhà công ông là đơn bà nữa, trốn sâu lâu thuê mấy chục năm trường mà nhà nước công không ngờ; đến sau khi chẳng ý thật rồi, nhờ vợ, con cháu, chất, chẳng

ý giành ăn gia tài với nhau mà sanh ra thừa kiện, kẻ thì nói chống tôi, người lại nói me tôi, kẻ rằng ông, người gọi bà, phân phân bất nhứt, lúc ấy quan chánh tòa chẳng biết liệu sao, mới truyền lệnh cho quan thầy thuốc khám thì cho biết nam hay nữ. Khán xong quan thầy thuốc nhận cho là giống đực, chứng các quan mới lấy làm kỳ. Ai đời một người con trai giả gái, (hay là đơn ông giả đơn bà công đảng) ở tại giữa châu thành, lên xuống Saigon nhiều bận, giao tiếp với mọi người trong hương lý mà không có một ai biết được là đơn bà giả như có đảm kiện thừa này người người mới rõ, bằng chẳng thì tôi dám chắc đầu cho ai là thần, thánh đi nữa, cũng phải gọi đực gốc ấy là đơn bà. Nên quý hữu đã quên, với đề lòng ngơ cho tôi bày đến hết chuyện, tôi xin chỉ chứng thư nhứt là M. Mộng-huê-Lầu, chánh chủ-bút Lục-tinh-tân-văn, khi ấy có ở nơi mục Thờ-tín-văn-lai cầu hỏi như vậy: Con tại hay con ngài-nghiem chơ kỳ tôi chuyện này còn lạ hơn chuyện của quý hữu mới nói đó nhiều lắm, mà nào phải đi đoạn đâu. Ấy là sự thật.

Tùng—Cố giao nhắc lại tôi mới nhớ bằng không tôi đã quên rồi. Vậy mà bấy lâu tôi cho là chuyện đi đoạn huyền hoặc, nay mới tường tôi thật lầm to. Mà cố giao có rõ họ thay hình đổi dạng làm chi vậy không?

Bà—Quý hữu muốn hỏi tôi người đời xưa hay người đời nay vậy?

Tùng—Tôi muốn hỏi chuyện người đời nay, chứ chuyện người đời xưa tôi đã đư rõ.

Bà—Tôi nào phải là tôi giả gái, hoặc gái giả trai mà quý hữu hồng bảo tôi luận tam-đề của họ cho động.

Tùng—Nếu cố giao không độ được tam-đề của họ thì thôi, tôi không hỏi nữa. Bây giờ lại ta tính bát chức họ giả gái một chuyện chơi, cố giao nghĩ coi có đáng chăng?

Bà—Thế khi quý hữu muốn rồi tôi trốn sân lâu thôi phải không? Quý hữu muốn thì làm lấy, xin đừng gục tôi vào đảng chực nhà không cần, tôi quyết chẳng vắng lời.

(Còn nữa)

Lâm-doan-Chánh phụng lục

Quan Đò-Thống Joffre viếng Cao-mên

Quan Đò-Thống Joffre, ở Đại-pháp sang tới Saigon ngày 9 Decembre 1921.

Ngày 13 Decembre sáu giờ sớm mai, ngài cùng phu-ober, hoi ai, một vị quan nam bộ giả, và một vị quan Tư-Thầy Thuộc, ngồi xe hơi tới tại Banam đứng 11 giờ rưỡi có chiếc tàu Louis-Blanchet của hãng Messageries Fluviales đón rước tàu chương đơn rừ-rừ, cơ-xi, bông hoa, có quan Bảo-hộ Cao-mên, và các quan đại thần Cao-mên đơn-rước ngài xuống tàu rồi trực chỉ lên Nam-vian.

Đúng 1 giờ rưỡi chiều ngày 13 Decembre, tàu Louis-Blanchet vừa tới sông hồ-mắt, ngay đến vua, thì có bản 21 tướng sùng Thần-công mà chào mừng ngài. Gần tới thì tàu chạy chậm chậm, có 2 chiếc Torpilleurs số 20 và 21 đi theo hầu ngài, chạy chậm-chậm, cặp hai bên, có bản 21 tướng sùng trả lời. Tàu Louis Blanchet, chạy chính giữa, phía sau thì trên 50 chiếc tàu của Chê chạy theo sau. Khi vừa tới thì ghé đũa xong ra, nghe một tiếng sùng thì đũa nhau vô số.

Tàu vừa cập cầu, Quan Bảo-hộ và quan

Đò-Thống Joffre bước lên, có nhạc Langsa đánh bảo Đại-triều rước ngài, kẻ kèn thổi, từ đầu cầu tàu tới dinh quan Bảo hộ thì có lính dàn bầu, cách rất nghiêm-chỉnh.

Ngài lên xe hơi thẳng vào dinh quan Bảo-hộ, các quan đại thần Cao-mên, các quan Langsa các sở đến đến, tiếp rước ngài một cách trọng thể lắm.

Bây tôi không cần nói các việc chương đơn chi cho đông dài, theo phép rước mời ông quan đại-thần như vậy thì cách chương đơn cơ-xi và các nẻo đường đều đơn-đẹp rừ-rừ có lắm hai cái cửa Vòng nguyệt theo đường, một cái cửa nhà nước có vô hai bên hai cái khuê-bái, một cái Tam-dăng hữu-tinh, một cái Croix de guerre có 2 tên lính tập đứng dưới. Khi xe hơi ngài vừa tới thì hai tên lính đứng trên đài phật cơ chào ngài xem rất đẹp và cách sắp-đặc khéo léo vô cùng. Một cái cửa, của các ban trưởng khách-trú, mướn đồ của chùa Bà Chơn, chương lâu ba tầng có chương hình khỏa lạ, đơn trên 1.000 ngọn đèn điện chói sáng ngời.

Rước ngài tại dinh quan Bảo-hộ rồi dùng 6 giờ chiều, ngài ngự giá xuống thành đức vua Sisowath; chín giờ tối Đức-vua ra mắc quan Đò-Thống.

10 giờ—Đã yên tại dinh xá tây, 11 giờ có đèn mùa lân, và cỗ của khách-trú. Ngày 14 Decembre—8 giờ sớm mai điều binh.

9 giờ—Ấn Khánh-Hạ, cái đường mới đặt tên là đường Avenue JOFFRE và dựng hình ngài.

Trên ngày 14, ngài đi viếng các sở, và các công xưởng.

Qua ngày 15 Decembre 8 giờ ngài ngồi xe hơi vô Kg-Luong des Laes (biển hồ) có chiếc tàu Bassac đón rước ngài vô tới Siemreap 5 giờ chiều, tới Angkor 6 giờ.

Ngài dự xem Đê-Thiên, Đê-Thích ngày 16 và 17 Decembre.

Trước một tháng, thì sửa-soạn tại Đê-Thiên hầu thiết đại lễ mà rước ngài trên 300 con mái vô tại đó mà hát, còn lại Bungalow chương đơn rất đẹp, có các quan theo ngài trên 50 vị.

Ngày 16 có quan Toàn-quyền Maurice Long, cùng sang xem Đê-Thiên và quan Bảo hộ tháp tung ngài.

Ngày 18 ngài phân giá trở về Pnom-penh.

Ngày 19 ngài đi Hâtiên có chiếc đại chiến thuyền Montcalm đón rước ngài sang Nhứt-bôn.

Tại Nam-Vian đã lâu rồi không có cái lòn mà trong-thể bằng cái lòn này. Cách chương đơn nghiêm-tang thiên hạ đầu đầu đến đến, eben chơn không lọt, thiết dăng cho nhà nước bày cái đại lễ mà rước một vị quan đại thần, lại là một vị anh hùng trong trận giết La Marno.

Nghe nơi tại Cambodge nhà nước xuất 50 ngàn đồng để xài các cuộc lòn phi về cái lễ rước ngài, cho hay ngày 13 cầu tàu bé, ghé có vô đồ không cho qua lại dưới sông và cấm tại đường mé sông, không cho ghé có đậu, không cho các gánh, các quán bán tại đó.

Phan-thê-Hùng

Hội nhạ tây(Cantho)

Mấy vị hảo tâm đóng bạc hùn là: M.M. Phan-quang-Phước, Hoi đồng Đình-Thôn.....100\$ Nguyễn-quang-Trường, Diên-chủ-Tân-Quốc.....30

Trần-lân-Thạch, Hoi đồng, Thới-Bảo.....50\$ Nguyễn-hữu-Thức, Diên-chủ Cantho.....20. La-thành-Cơ, Diên-chủ Binh-thủy.....20. Nguyễn-văn-Cán, cư Hoi đồng Trồn.....20. Nguyễn-hữu-Học, Hưong chủ, Thới-Thạch.....20. Huỳnh-hữu-Thơ, Hưong-sư, Mỹ-Khanh.....10. Nguyễn-phước-Tài, Ban-biễn Diên-Hòa.....20. Trần-đắc-Nghĩa, quản-lý Ấn-quân"An-Hà"Cantho.....20. Cantho, le 14 Decembre 1921

Vô-hiếu-Bá

Bốn bảo ước ao cho mấy ông nghiệp chủ ở Cantho những người đã vào hội rồi sang tay đóng bạc như mấy vị kể tên trên đây, thì công việc của Hội nhạ Tây sẽ mau thành tựu.

An-Hà-Bảo

Kiểm thời nghĩa học

(Tiếp-tho)

Bởi xa xỉ ra thân đời dấp Không nghe lời nên mới gian nan

Nói về Tống-Vạng lúc này thật là nghèo, không biết lấy chi mà chi phí bằng ngày cho đủ, xét lại trong mình thì học nghệ tầy thảy, phần nhà thì trống trước trống sau, bị cay vách vắng mà bản lần lần, lại thêm ngôi đồ hó rơi xem cảnh tượng lấy làm buồn thảm vô hồi. Đến thế rồi Tống-Vạng không biết làm sao, mới đánh liều đi đến nhà người anh em bạn, đang có cây mươn chut ít chi đàm vô chi độ cho qua ngày tháng. Ở thời, mấy ai ở dăng hảo tâm, nâng loan giúp náo, mưa giùm áo tơi. Tera Tống-Vạng đi đến đầu thì họ ăn mặt hết, vào nhà hỏi thăm thì lời đời nói rằng: chủ tôi đi khỏi; Tống-Vạng xem tình cảnh như vậy thì lòng rất đổi buồn, ăn năng đã mướn rồi, cam trở về nhà, hai hàng giọt luy chan-hòa, muốn đến Tống-Bà mà cây mươn thì sợ hổ người, vì mình không nghe lời nó giám canh, lại dúi nó đi làm cho mấy lời kiểm thách của nó, phải sanh ra lời nghịch luận, nghĩ vậy mà một bước tới, năm mươi bước lùi không biết tình sao, mới trở về nhà nằm co nơi chống. Vô kể khả thi, thêm nhớ lại việc như tình, dạ dương mười xát. Thăm trách anh em, lúc mình có tiền chúng nó ăn ngà, năm ngoái, có mươn ngon vật lạ chi công độ đem cho mình, đến ngày nay cuối suy sụp, tôi, chúng nó chờ hề cho mich thấy mặt, thật là lời sách nơi chẳng sai, từ nhứt nhứt bản thiện và hữu, hoàn vào chi thời nhứt cá vô. Nghĩ đến chừng nào, thêm buồn lòng chừng này, bên trái vào lấy viết làm thư giải mươn. Khi lấy viết mươn ra, ngồi nghĩ không biết bày giờ phải viết chi, thôi đề toả cái cảnh nghèo của mình ngày nay. Nghĩ rồi cất viết để thư như vậy.

Thêm trong vách đồ lại vườn coi Gióm thấy trời cao cũng để coi Ngày chơi bông hồng như được sáng Đêm lóa gương nguyệt lơ đèn soi Bà con thấy mặt ghê hơn coi

Bạn bạn gặp mình sợ quá coi Nhớ có đương xuân tươi khi tương Mệt mỏi cây trở nưc nhanh chóng,

Thái-quang-Huy

(Còn nữa)

Thuộc diện hiệu GLOBE
(TRÁI DẤT)

[illegible]

Quản-lý an-quản An-Hà và An-Hà-Bảo
CANTHO VILLE

Nay kính
Giao-van-Hy cấnkhởi.

đang hiệu nhà lãnh hàng, *(Contre rem-
boursement)*.

NGUYỄN-VĂN-VƯƠNG

NGUYEN-VĂN-XUONG
Chín-chín căn-cáo.

Còn nữa

